

V roce 2004 byla na zdi boční lodě kostela na Sv. Kameni umístěna pamětní deska, připomínající osud posádky amerického bombardéru B-17 G Flying Fortress (Létající pevnost) z 9. prosince 1944. Zmíněný letoun identifikačního čísla 216 se společně s mnoha dalšími vrátil z nepříteli zdařilé mise, která měla původně za úkol bombardovat významné německé vojenské cíle.

Velitel bombardéru poručík Woodruff J. Warren musel ohlásit zásah do jednoho ze čtyř motorů, což letounu znemožnilo vrátit se na základnu v jižní Itálii. Ztráta výkonu a malá výška přinutily pilota nařídít posádce nucené opuštění. To se podařilo na padácích pouze pěti členům posádky. Velitel s dalšími čtyřmi přistál nouzově bez vysunutého podvozku do sněhu na severovýchodním svahu Šibeničnického vrchu u Dolního Dvořiště. Letci vystoupili na křídlo, nabídli okolostojícím vojákům (ti přiběhli z nedaleké protiletcké pozorovatelny nad osadou Wulowitz) a civilistům cigarety a potraviny a vyčkávali. Zřejmě věděli, že jsou na nepřátelském území.

Rychlé vraždy

Zpráva o přistání Američanů se rychle dostala do Kaplice, odkud vyrazila dvě osobní auta s německými hodnostáři – krajským vedoucím NSDAP Franzem Xaverem Strasserem (*1900), velitelem četnictva kapitánem Karlem Lindemayerem, gestapákem Walterem Wolfem a jistým Nöllbeckem. Pět Američanů převzali od německých vojáků, odzbrojili je a nechali nastoupit do nákladního automobilu, který právě okolo projížděl. Byl to vůz dopravce Blahy z Kaplice, řízený Josefem Puschem. Kolona se vydala ke Kaplici a v místě, kde tehdejší silnice od Nažidel ke Skoronicům (za mostem přes Zdíkovský potok) začínala stoupat vzhůru, vůz pro sníh nemohl projet dál. Nacisté rozkázali zajatcům, aby auto vytlačili a v ten okamžik Strasser a Lindemayer samopalem a pistolí vojáky zastřelili. Vysvlékli je do spodního prádla a řidiči Puschovi nařídili, aby těla odtáhl mimo silnici na okraj lesíka a zahrabal do sněhu. Ten samý den navečer procházel místy chlapec František Novotný, poslíček z Kaplice, který nesl zprávu do Zdíků. Viděl, jak z roztátého zkrvaveného sněhu trčí těla zavražděných. Druhý den se na místo dostavilo 25 německých vojáků z Kaplice a těla byla zakopána do země na okraji lesa. Ještě v den vraždy F. X. Strasser ohlásil nadřazeným do Lince, že se vše odehrálo za naprostého souhlasu okolního obyvatelstva. Možná záměrně hlášení formuloval takto, aby se zabránilo šušskandě, že příští letecký útok Spojenců může být veden jako odplata přímo na

Kaplici.

A jaký byl osud oněch pěti letců, kteří seskočili na padácích do okolí Dolního Dvořiště? Tři byli zajati německými vojáky hned po dopadu a odvezeni do zajateckého tábora v rakouském Welsu.

Čtvrtý, seržant Benjamin J. Sheppard, přistál u tří domků osady Štědrkov, kousek od Rychnova nad Malší. Došel k domu rodiny Hansbauerovy, zaklepal na dveře a byl, ke svému u údivu, pozván dovnitř a pohoštěn čajem a chlebem. Četnická hlídka ho pak odvezla do kaplických kasáren, odkud po třech dnech putoval také do Welsu. Nevěděl nic o svých zabitých kamarádech, pouze se mohl u Dolního Dvořiště přesvědčit, že zbytku posádky se podařilo úspěšně s poškozeným bombardérem přistát.

Posledního z posádky, poručíka Williama Jollyho zanesl poryv větru ke Svatému Kameni. Jeho přistání pozorovala skupina Volkstrumu z obce Tichá, která hned na místo vyrazila. Američana našli a fanatický nacist, vedoucí místní skupiny Volkssturmu, Josef Witzany v blízkém lomu letce zastřelil. Pravděpodobně proto, aby se na hrůzný čin nepřišlo, byl zastřelený Jolly dopraven tajně na jiné místo a tam zakopán. Nasvědčuje tomu zpráva velitele četnické stanice SNB v Malontech vrchního strážmistra Farky (?) z 13. listopadu 1946 o exhumaci ostatků „amerického vojína-letce, který byl u obce Mikol zastřelen bývalým starostou obce Tichá Josefem Witzanim, při nouzovém přistání padákem...“

Na paměť obětí

Zmíněná zpráva, určená pro Okresní národní výbor v Kaplici, obsahuje také informace o tom, že při exhumaci byly nalezeny pouze kosti (!) a že při ohledání nebyl přítomen okresní lékař, jak stanovil tehdejší předpis. Američtí zástupci ostatky ještě 13. 11. 1946 odvezli do Prahy. Jollyho ostatky byly pak převezeny do Francie, kde byl zřízen společný hrob amerických vojáků, kteří v Evropě padli. Tam po exhumaci skončila také těla pěti obětí nacistů Strassera a Lindemayera. V roce 2004 z iniciativy českobudějovického Veteran army klubu, zejména kaplického rodáka Jana Komendy, bylo vedle pamětní desky na kostele nově pietně upraveno také místo vraždy pěti letců. Za podpory obce Bujanov byl zhotoven a umístěn vedle staré silnice pamětní kámen s deskou, kde se každoročně v květnu konají vzpomínkové akce u příležitosti konce druhé světové války.

Co se stalo s vrahy?

Četnický kapitán Karl Lindemayer spáchal 7. května 1945 v Kaplici sebevraždu. Ještě v létě toho roku si američtí vyšetřovatelé nechali ukázat místo, kde byl pohřben, a hrobník Thurn musel odpřisáhnout, že záznam v knize pohřbených je pravdivý. Nacistovi Strasserovi se podařilo v převleku za obyčejného německého vojáka uniknout do americké okupační zóny, ale

byl 14. července 1945 poblíž Frymburku poznán a zatčen. Američané ho pět dnů nato poprvé vyslechli, převezli do bývalého KT Dachau, kde byl odsouzen k trestu smrti provazem. Stalo se tak 10. prosince 1946, takřka na rok přesně od jeho hrůzného činu.

Nacista Josef Witzany, starosta obce Tichá, byl po válce hledán československými a americkými bezpečnostními orgány v Rakousku a Německu. Bezvýsledně. Prvního dubna 1950 přinesl rakouský tisk (Mühlviertler Blatt, str. 7) informaci četnictva v rakouském Freistadt, že starosta J. Witzany, narozený 16. září 1901 v Tiché, byl v září 1938 vyšetřován pro podvody a během války byl vedoucím skupiny NSDAP a od podzimu 1944 také velel místní jednotce Volkssturmu v Tiché (Oppolz), okres Kaplice. Údajně se měl od 5. ledna 1946 ukrývat bez přihlášení u jednoho zemědělce v okrese Freistadt.

Vyjádření rakouské občanky paní S. z 12. dubna 1996 k Josefu Witzanymu obsahuje sdělení, že šlo o drobného zemědělce, který pracoval také jako lesní dělník a pomocník při stavbě vorů ve Vyšším Brodě. Byl horlivým nacistou, který vyžadoval, aby ho příbuzní a známí zdravili zdviženou pravicí a snad měl ke svému podílu na vraždě amerického letce Jollyho vyslovit mezi důvěryhodnými lidmi názor, že letec už mohl být mrtvý před dopadem na zem. Krátce po 9. prosinci 1944 Witzany z Tiché zmizel do hornorakouského Hischbachu, kde ho urývali spolustraníci. Rodina vraha byla odsunuta roku 1946 do Rakouska a při prohlídce domu našli údajně Češi velké množství textilií, potravin a součástí k bicyklům.

Poznámka autora: území a místa, která jsou zmiňována, byla od října 1938 do května 1945 součástí Velkoněmecké říše, konkrétně tzv. Gau Oberdonau (župa Horní Rakousko).

Pavel Mörtl

Zdroje:

Mörtl P., Osud americké posádky bombardéru B-17 G z 9.12.44

Čampula Z., články v Kaplickém zpravodaji k výročí konce 2. svět. války 1995

Kopie dokumentů od býv. starosty rak. obce Windhaag Huberta Roisse (zejm. korespondence Karla Affenzellera)

SOkA Č. Krumlov, fond ONV Kaplice, zpráva četnické stanice Malonty 13. 11. 1946

Vyjádření rakouské občanky paní S. z roku 1996 k osobě J. Witzanyho

Vyjádření Jana Komendy z Veteran Army klubu Č. Budějovice k obnově památek na americké letce

Vzpomínka Františka Novotného z Kaplice